

Hva gir best innovasjonseffekt: «kjøp av innovasjonsprosesser» eller «kjøp av innovasjoner»?

Svend Boye, Oslo Economics
13:10 – 13:30

Hva slags typer anskaffelser gir best effekt i hvilke tilfeller?

Svend Boye, Oslo Economics

13:10 – 13:30

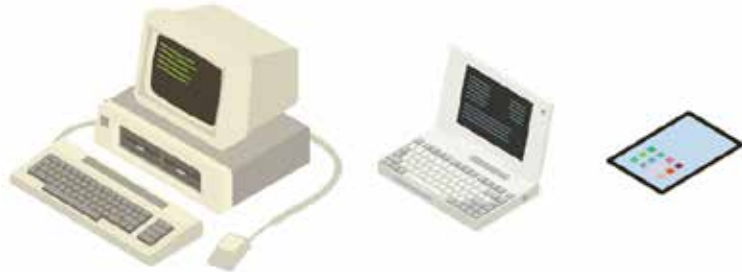

Innhold

- **Spørsmål til deltakerne**
- Eksempler på ulike former for anskaffelser
- Kriterier for når offentlige oppdragsgivere bør gjøre hva – funn fra forskning og erfaring
- Anbefaling – Hva gir best effekt? Innovasjonsvennlige anskaffelser eller anskaffelser av innovasjon?
- Kommentarer/innspill/spørsmål?

Spørsmål 1: I hvilke tilfeller bør offentlig sektor belage seg på å ta i bruk løsninger som markedet tar initiativ til å utvikle, og i hvilke tilfeller bør offentlig sektor betale for utvikling?

Innovasjonsvennlig anskaffelse: Offentlig sektor er åpen for å ta i bruk det markedet velger å utvikle for dem og andre kunder

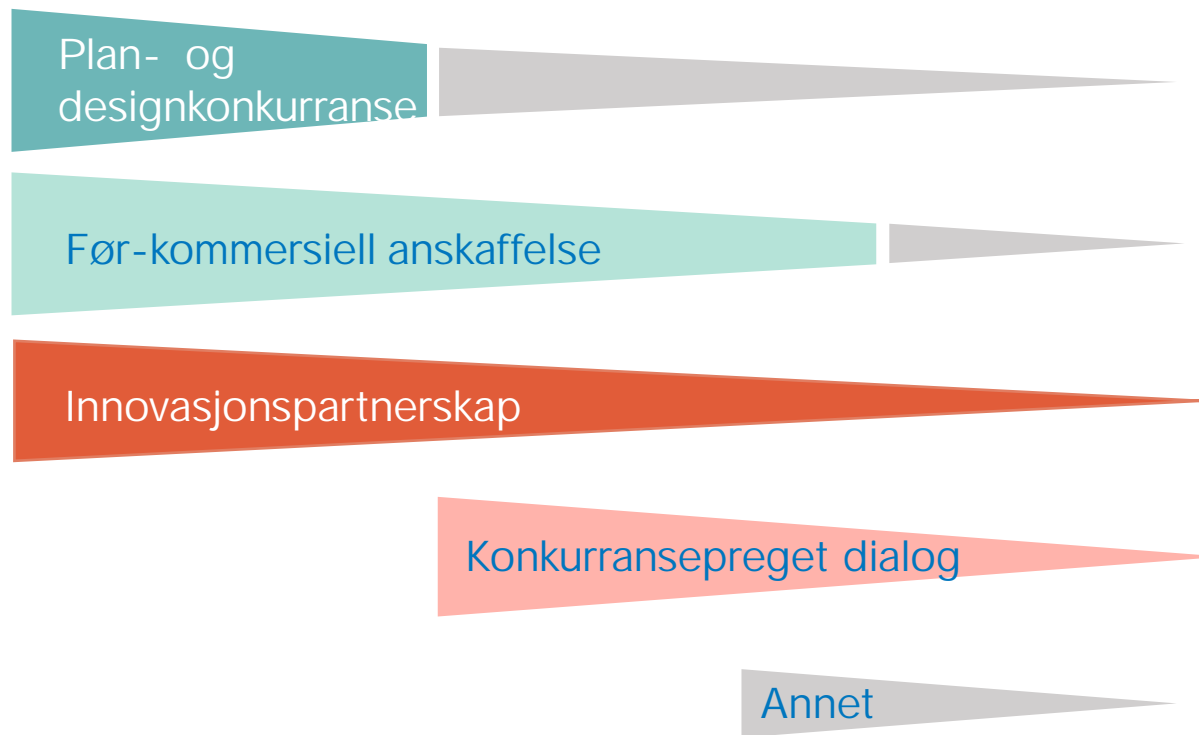

Anskaffelse av innovasjon: Betale én eller flere leverandører for å utvikle noe som ikke finnes

Spørsmål 2: Hvis offentlig sektor skal betale leverandører for utvikling, hvordan skal de gjøre det?

Innhold

- Spørsmål til deltakerne
- **Eksempler på ulike former for anskaffelser**
- Kriterier for når offentlige oppdragsgivere bør gjøre hva – funn fra forskning og erfaring
- Anbefaling – Hva gir best effekt? Innovasjonsvennlige anskaffelser eller anskaffelser av innovasjon?
- Kommentarer/innspill/spørsmål?

Eksempel på det som synes å være en detaljspesifikasjon

Kummer, rør og rørdeler i betong
Bilag 1 Vedlegg 1 - Kravspesifikasjon

1. Kravspesifikasjon – krav til produkter

1.1. Gategods

1.1.1. Kumlokk

1.1.1.1. Dimensjon

Produktet skal ha en dimensjon på 650 mm – 800 mm

1.1.1.2. Lokalt lager

Produktet skal finnes på lokalt lager i alle dimensjoner mellom 650 mm – 800 mm

1.1.1.3. Norm/standard

Produktet skal overholde NS-EN 124-1:2015

1.1.1.4. Låsbar

Produktet skal være låsbart

1.1.1.5. Lås

Produktet skal leveres med lås

1.1.1.6. Merkning

Produktet skal kunne merkes med kommunevåpen etter Oppdragsgivers ønske

Eksempel på innovasjonsvennlig anskaffelse: Elektronisk medisineringsstøtte

Prosedyrer og kontraktsformer

Behovskartlegging

Markedsdialog

Konkurransen med forhandling

29 kommuner inngikk parallelle rammeavtaler med to leverandører

Resultat av anskaffelsen

Pilly fra Dignio (dosett)

Medido fra Dignio (multidose)

Evondos E3000 (multidose)

Langsiktig resultat

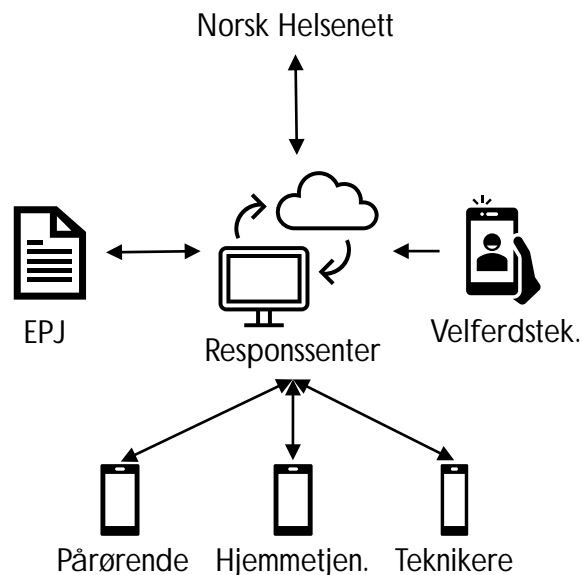
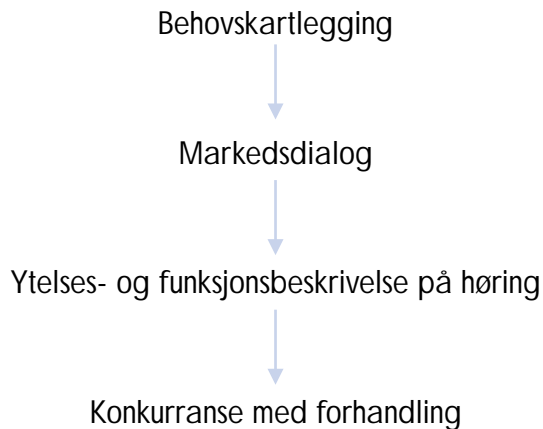
- Anskaffelsen gir en netto nåverdi/gevinst på mellom 52 og 265 millioner kroner over en fireårsperiode

Innovasjonsvennlig anskaffelse på kanten til anskaffelse av inno.: Nytt responscenter for Værnesreg., Tromsø og Kongsbergreg.

Prosedyrer og kontraktsformer

Resultat av anskaffelsen

Langsiktig resultat

- Mange kommuner har gjennomført anskaffelse av responsentertjenester i etterkant

Eksempel på kjøp av innovasjon gjennom konkurransepreget dialog

Elektriske bilferger i Norge

Eksempel på kjøp av innovasjon gjennom før kommersiell anskaffelse og konkurranse med forhandling

Prosedyrer og kontraktsformer

Resultat av anskaffelsen

Langsiktig resultat

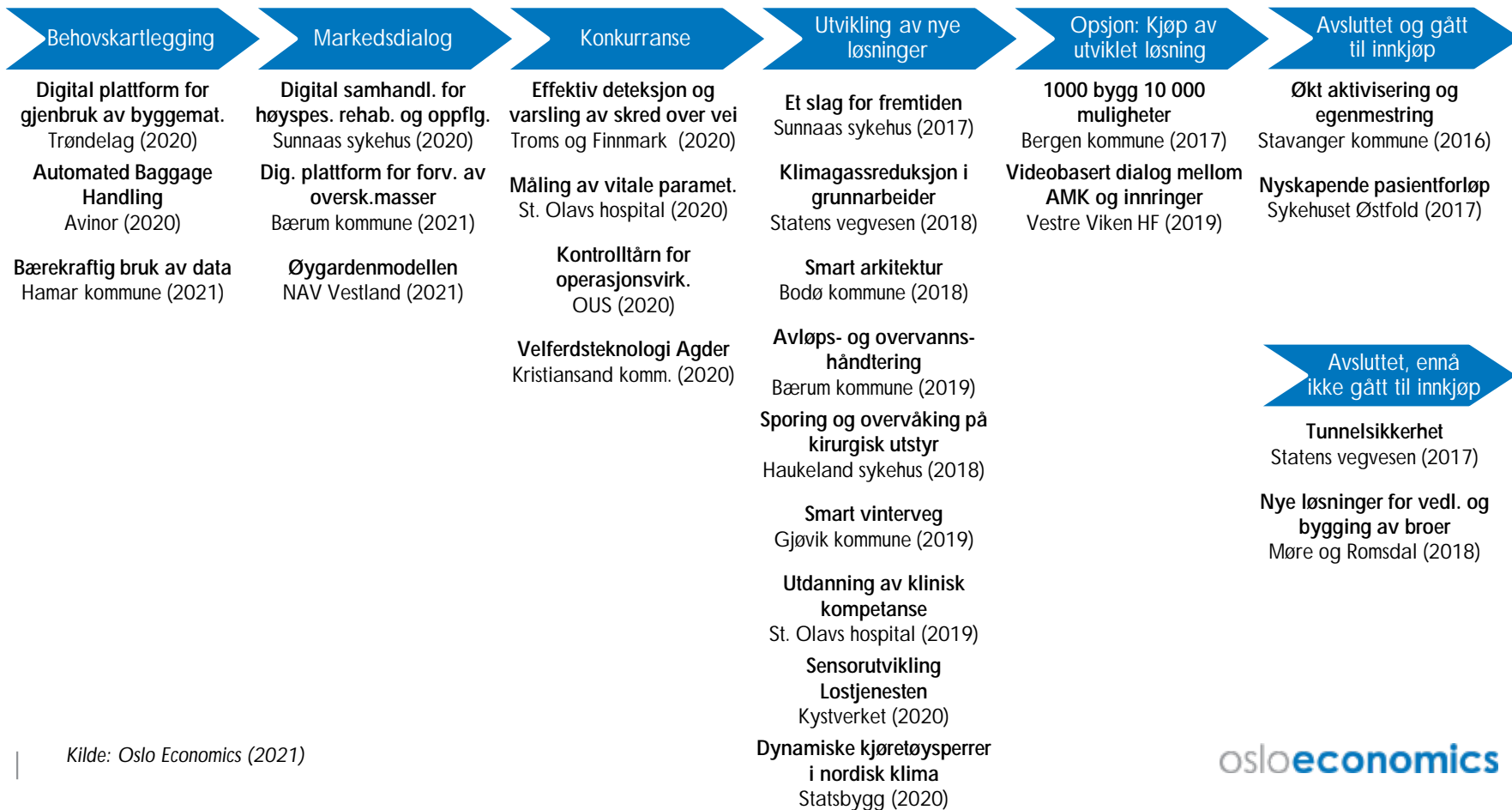

Investerer 400 millioner i førerløse brøytebiler - Blant de første i verden

Øveraasen inngår stor avtale om førerløse brøytebiler

Snoeyddingsprodusenten Øveraasen på Gjøvik skal levere selvkjørende brøytebiler til den svenske flyplassseieren Swedavia. Avtalen har en ramme på 600 millioner kroner.

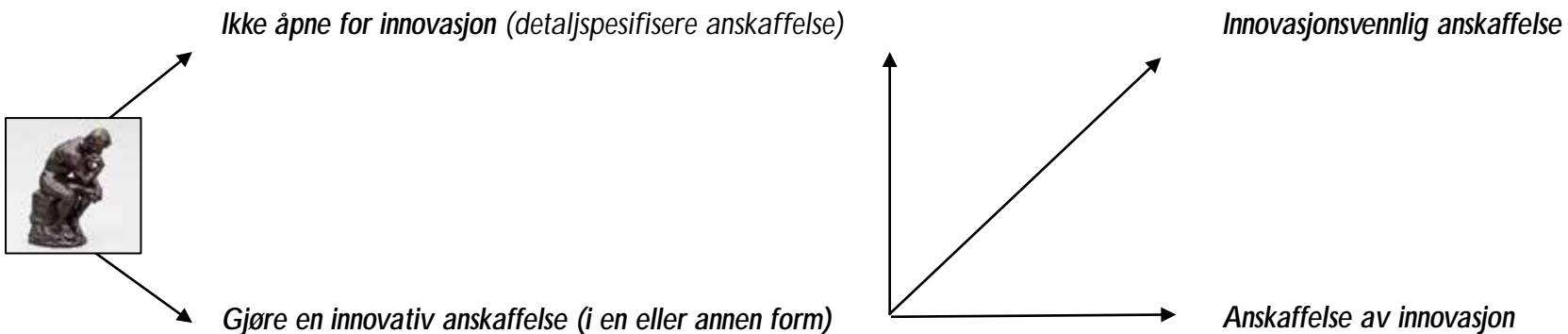
Eksempler på innovasjonspartnerskap - innovasjon er risikabelt

Innhold

- Spørsmål til deltakerne
- Eksempler på ulike former for anskaffelser
- **Kriterier for når offentlige oppdragsgivere bør gjøre hva – funn fra forskning og erfaring**
- Anbefaling – Hva gir best effekt? Innovasjonsvennlige anskaffelser eller anskaffelser av innovasjon?
- Kommentarer/innspill/spørsmål?

Oppdragsgivers valgmuligheter

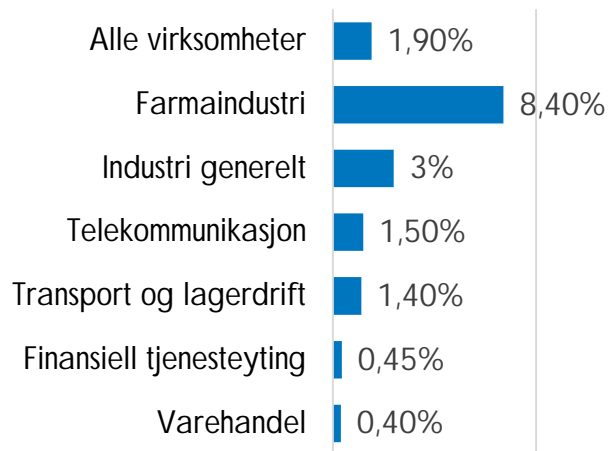

Forhold av betydning for når oppdragsgivere bør velge hva

- **Mål – hvilke aktører ønsker å oppnå hva med anskaffelsen**
- Kjennetegn ved oppdragsgiver og virkemiddelapparatet
- Årsaker til innovasjonsmangel og offentlig sektors evne til å bøte på denne

Når målet er effektiv virksomhetsdrift brukes en begrenset del av midlene til forskning og utvikling

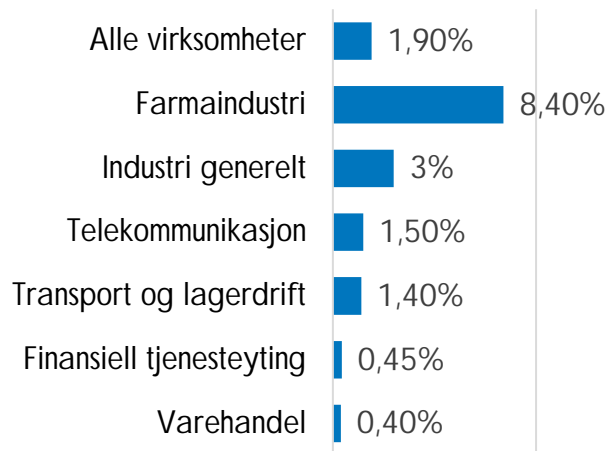
Andel av amerikanske private virksomheters inntekt som går til FoU

Kilde: IBM, institute for business value (2021)

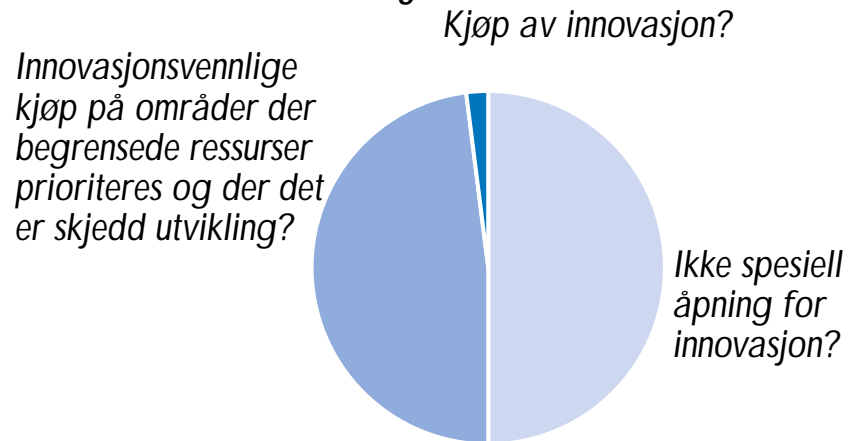
Total prioritering av innovasjon gir sannsynligvis ikke høyest velferd

Andel av amerikanske private virksomheters inntekt som går til FoU

Kilde: IBM, institute for business value (2021)

Optimal fordeling av anskaffelser for en stor norsk offentlig virksomhet?

Men norsk offentlig sektor har ikke samfunnsøkonomisk effektivitet som eneste mål

Fra første side i Hurdalsplattformen:

Vi vil gjøre trygt arbeid til alle til jobb nummer én.

Arbeid til alle i et trygt arbeidsliv er nøkkelen til mer rettferdig fordeling og frihet for den enkelte. Flere unge mennesker skal få en sjanse i arbeidslivet. En mer aktiv næringspolitikk skal gi nye arbeidsplasser og økt eksport, og industri basert på våre felles naturressurser som kraft, fisk og skog skal gis en særstilling. Arbeidslivspolitikken skal bygge på respekt for vanlige folks ærlige arbeid og sikre en god lønn, en hel og fast stilling og en trygg pensjon for alle.

Vi vil utvikle hele Norge.

Tiden for overkjøring av lokalsamfunn er over. Ingen kommuner eller fylker skal oppleve verken tvang eller press om å slå seg sammen. Lokalsamfunn skal bestemme mer selv, og folk skal få mer innflytelse over og kunne være stolte av sin egen hjemplass. I hele Norge vil vi sikre gode tjenester nært folk, flere arbeidsplasser, god infrastruktur og et variert kulturtilbud. Offentlig sektor skal være mer til stede i lokalsamfunnet, og ansatte skal få økt tillit og mer tid til brukerne.

Vi vil føre en rettferdig klimapolitikk som kutter utslipp og skaper jobber.

Klimakrisen er vår tids største utfordring. Klima og natur skal være en ramme rundt all politikk. Norges ambisiøse klimamål forplikter hele regjeringen og alle deler av samfunnet. Målene skal nås. Politikken skal bidra til at bærekraftige næringer raskt vokser frem basert på kompetansen til verdensledende fagfolk i industrien. Olje- og gassnæringen skal utvikles, ikke avvikes. Klimapolitikken skal ikke være moraliserende, og den må være rettferdig. Slik bevarer vi et samfunn med små forskjeller og sikrer bred, folkelig støtte til klimapolitikken.

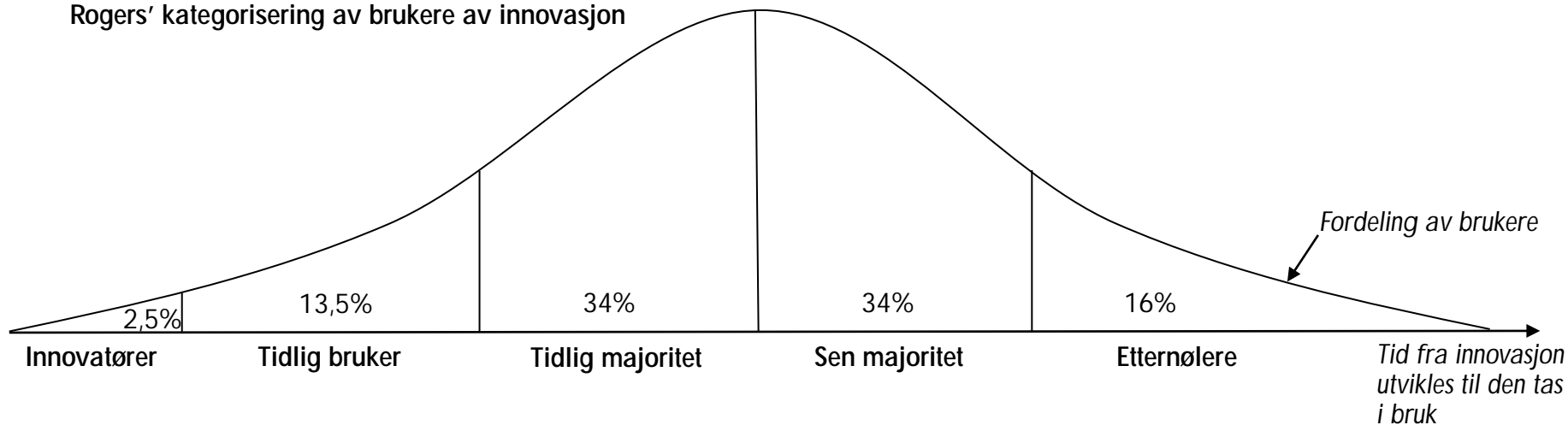
Dersom kjøp av innovasjon og/eller innovasjonsvennlige anskaffelser kan bidra til å nå politiske mål i større grad enn andre typer anskaffelser, vil det normalt være mer relevant og normalt være støttet av virkemiddelapparatet

Forhold av betydning for når oppdragsgivere bør velge hva

- Mål – hvilke aktører ønsker å oppnå hva med anskaffelsen
- **Kjennetegn ved oppdragsgiver og virkemiddelapparatet**
- Årsaker til innovasjonsmangel og offentlig sektors evne til å bøte på denne

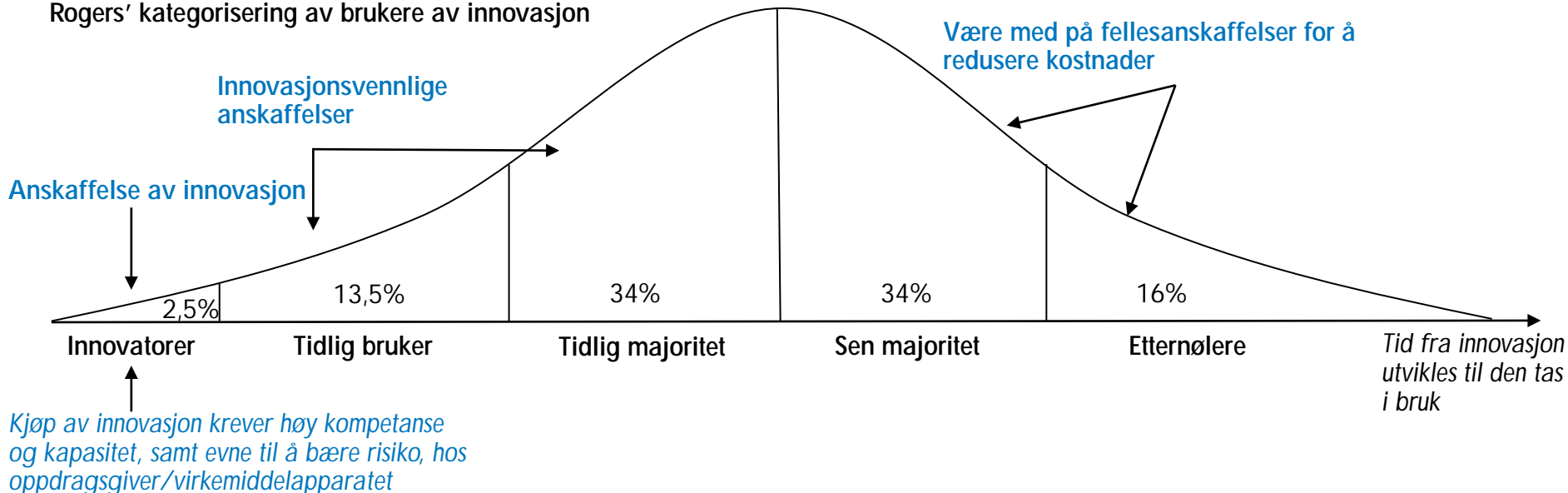
Ulike virksomheter har ulik evne til å ta i bruk innovasjon tidlig

Rogers' kategorisering av brukere av innovasjon

Anskaffelse av innovasjon er mest aktuelt for de største og mest innovative virksomhetene, samt der risikoavlastningsmidler finnes

Rogers' kategorisering av brukere av innovasjon

Forhold av betydning for når oppdragsgivere bør velge hva

- Mål – hvilke aktører ønsker å oppnå hva med anskaffelsen
- Kjennetegn ved oppdragsgiver og virkemiddelapparatet
- **Årsaker til innovasjonsmangel og offentlig sektors evne til å bøte på denne**

Det er mange grunner til at vi ikke har alle løsningene vi kunne ønske oss. Hva kan vi håpe å oppnå med IOA?

Tilbudsside	Etterspørselsside	Markedsproblemer
(1) Vanskeligheter med å verifisere FoU-innsats	(4) Manglende privat etterspørsel etter innovasjon	(7) Vanskeligheter å verifisere verdien av innovasjon
(2) Svikt i kapitalmarkedet	(5) Manglende offentlig etterspørsel	(8) Vanskelig for leverandør å få avkastning på innovasjonen
(3) Lite innovasjonskapasitet	(6) Koordinasjonssvikt mellom kjøpere	(9) Nettverkseffekter som skaper innlåsing med leverandør

Det er viktig å forstå årsakene til at ønsket løsning ennå ikke finnes, om IOA kan bøte på problemer og om det er tilstrekkelig

Tilbudsside

(1) Vanskeligheter med å verifisere FoU-innsats

(2) Svikt i kapitalmarkedet

3) Lite innovasjonskapasitet

Etterspørselsside

(4) Manglende privat etterspørsel etter innovasjon

5) Manglende offentlig etterspørsel

(6) Koordinasjonssvikt mellom kjøpere

Innovative offentlige anskaffelser vil normalt være mest effektivt der offentlig sektor har stor markedsmakt og koordineringsevne

Markedsproblemer

(7) Vanskeligheter å verifisere verdien av innovasjon

(8) Vanskelig for leverandør å få avkastning på innovasjonen

(9) Nettverkseffekter som skaper innlåsing med leverandør

Samt der markedsforholdene tilsier at kjøp av innovasjon ikke vil skape en uakseptabel enelevernadør-situasjon

Innovasjonspartnerskap er særlig relevant ved skalafordeler, lite marked, liten fare for innlåsing, få relevante SMB og målbarhet

Utvalgte forhold	Beskrivelse
Skalafordeler	Ved skalafordeler mellom utviklingsfase og produksjonsfase, vil dette tale innovasjonspartnerskap.
Grad av spesifisering	Dersom det er lite markedspotensialet vil det tale for innovasjonspartnerskap
Andel SMB	SMB kan ha mindre kapasitet til å både utvikle og produsere en vare/tjeneste
Konkurransen	Dersom det er risiko for å havne i lock-in situasjon, taler det for å ikke bruke innovasjonspartnerskap
Målbarhet	Dersom det er vanskelig å måle resultatet av sluttproduktet, er det en risiko for underinvestering i innoppart.

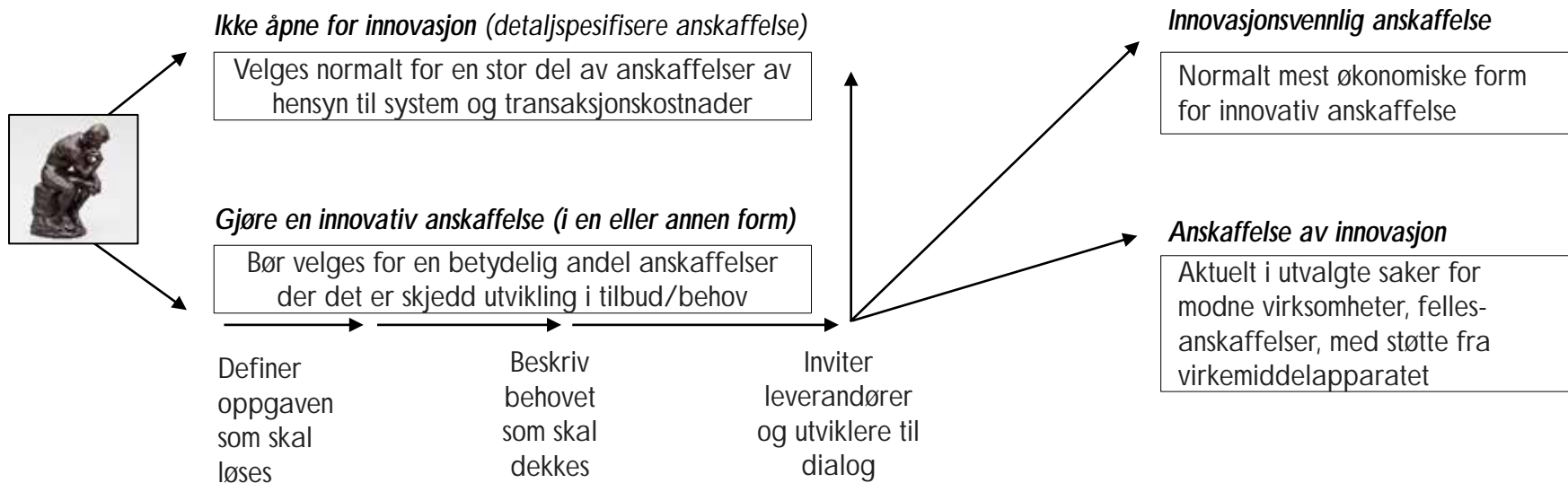
Oppsummering: Forhold med betydning for om innovasjonsvennlige anskaffelser eller kjøp av innovasjon vil være mest effektivt

- Mål – hvilke aktører ønsker å oppnå hva med anskaffelsen
- Kjennetegn ved oppdragsgiver og virkemiddelapparatet
- Årsaker til innovasjonsmangel og offentlig sektors evne til å bøte på denne

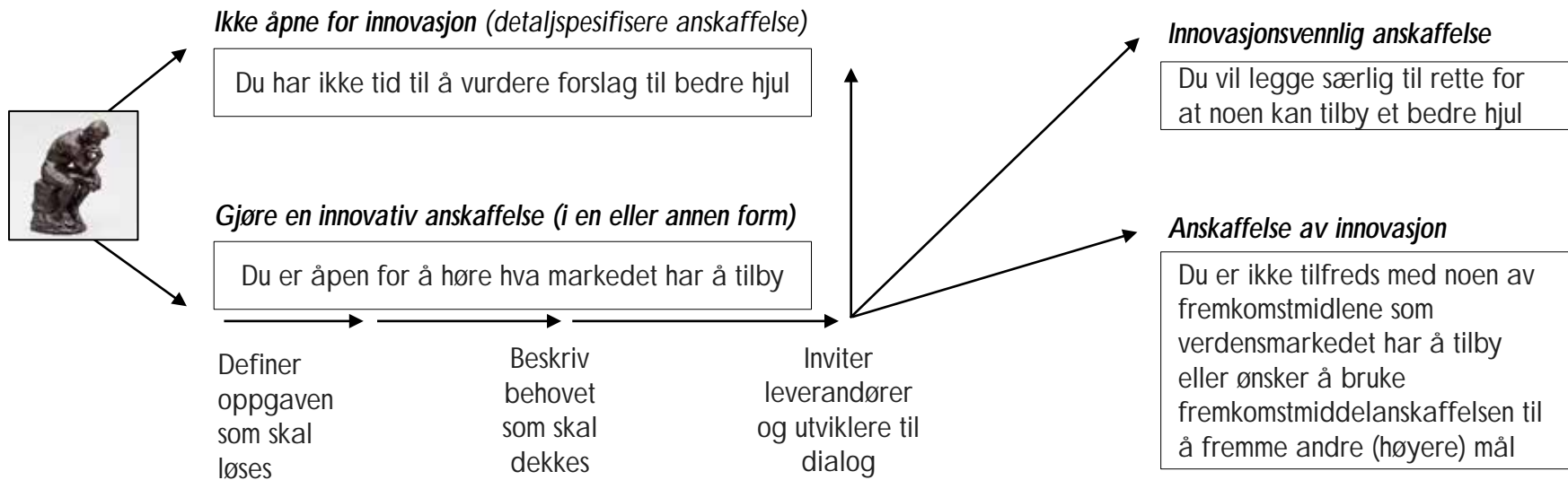
Innhold

- Spørsmål til deltakerne
- Eksempler på ulike former for anskaffelser
- Kriterier for når offentlige oppdragsgivere bør gjøre hva – funn fra forskning og erfaring
- **Anbefaling – Hva gir best effekt? Innovasjonsvennlige anskaffelser eller anskaffelser av innovasjon?**
- Kommentarer/innspill/spørsmål?

Hva som gir best effekt avhenger av mål, oppdragsgiver og virkemidler, markedets modenhet og årsaker til innovasjonsmangel

Kort sagt – kjøp av innovasjon er særlig relevant når oppdragsgiver og virkemiddelapparat ikke er tilfreds med det verden tilbyr

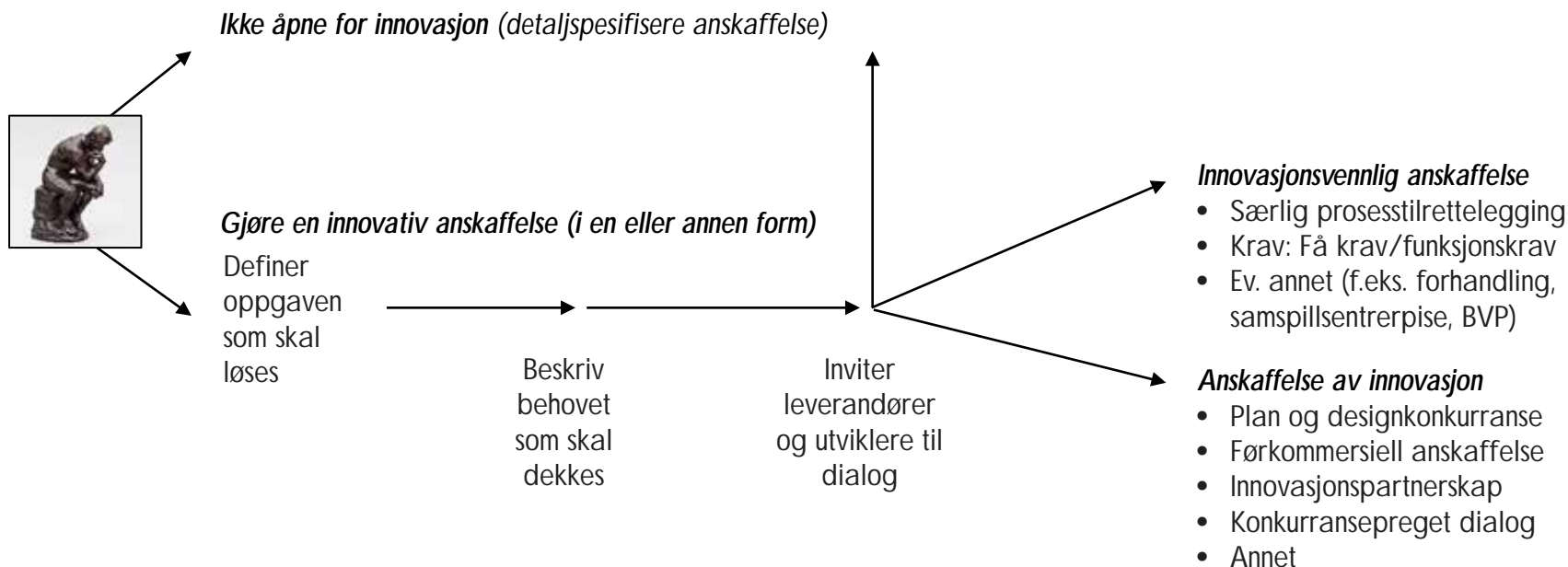
Innhold

- Spørsmål til deltakerne
- Eksempler på ulike former for anskaffelser
- Kriterier for når offentlige oppdragsgivere bør gjøre hva – funn fra forskning og erfaring
- Anbefaling – Hva gir best effekt? Innovasjonsvennlige anskaffelser eller anskaffelser av innovasjon?
- **Kommentarer/innspill/spørsmål?**

oslo**economics**

www.osloeconomics.no

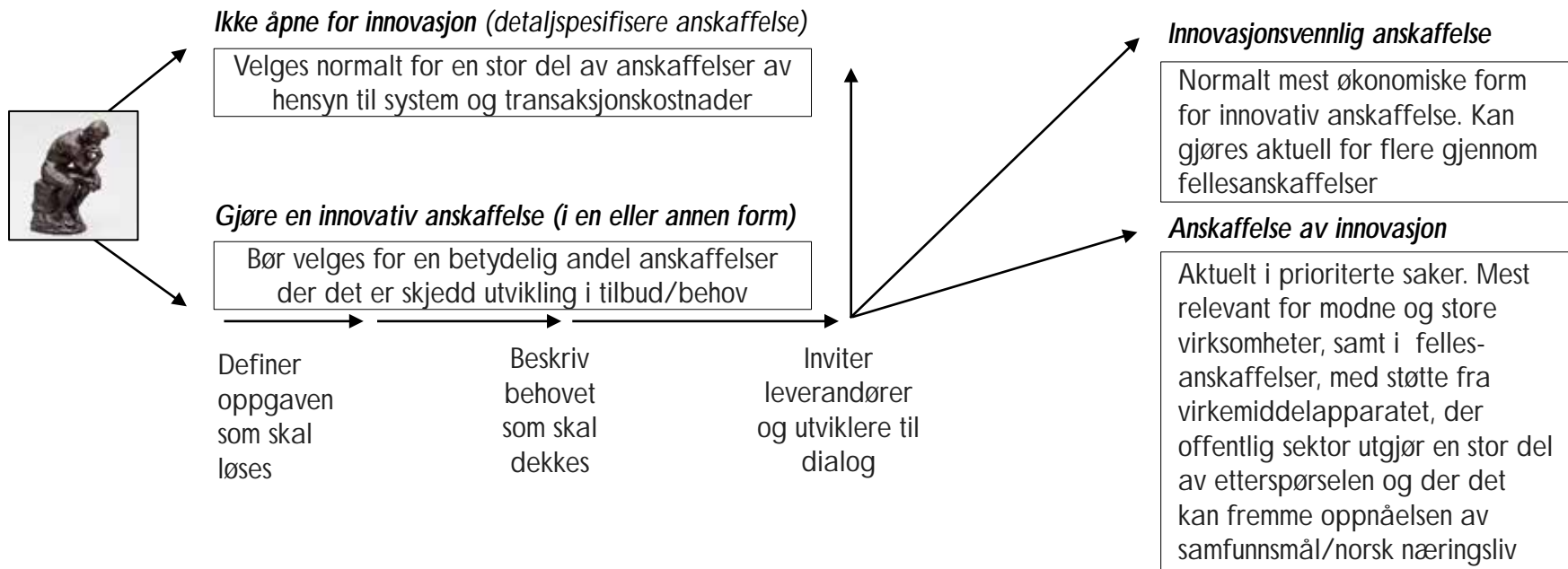
Oppdragsgivers valgmuligheter

Oppsummering: Forhold med betydning for om innovasjonsvennlige anskaffelser eller kjøp av innovasjon vil være mest effektivt

- **Mål – hvilke aktører ønsker å oppnå hva med anskaffelsen**
 - Dersom målet er effektiv tjenesteytelse vil åpning for innovasjon normalt gi bedre risikjustert avkastning enn kjøp av inno.
 - Dersom målet løsninger for Norge/verden som helhet og teknologiutvikling i Norge, vil kjøp av innovasjon oftere være relevant
 - Dersom norsk næringsutvikling er et selvstendig mål kan kjøp av innovasjon i utvalgte sektorer være særlig relevant
- **Kjennetegn ved oppdragsgiver og virkemiddelapparatet**
 - Innovasjonsvennlige anskaffelser krever noe kompetanse, kapasitet og kostnad – ikke sikkert det alltid bør åpnes for innovasjon
 - Kjøp av innovasjon krever høy kompetanse og kapasitet, samt evne til å bære risiko, hos oppdragsgiver/virkemiddelapparatet
 - Fellesanskaffelser sprer kostnader og risiko. Gjør innovasjonsvennlige anskaffelser og kjøp av innovasjon relevant for flere
- **Årsaker til innovasjonsmangel og offentlig sektors evne til å bøte på denne**
 - Dersom kjøp av innovasjon kan forventes å løse barrierer, f.eks. pga. stor off. markedsmakt og koordinering, bør IOA vurderes
 - Dersom andre årsaker enn offentlig etterspørsel står i veien, eller innlåsing er en fare, er kjøp av innovasjon mindre aktuelt
 - Innovasjonspartnerskap er særlig relevant ved skalafordeler, lite marked, liten fare for innlåsing, få SMB og målbarhet

Hva som gir best effekt avhenger av mål, oppdragsgiver og virkemidler, markedets modenhet og årsaker til innovasjonsmangel

Kort sagt – kjøp av innovasjon er særlig relevant når oppdragsgiver og virkemiddelapparat ikke er tilfreds med det verden tilbyr

